

GAIZKA BARANDIARAN

(1916-03-03/2006-07-20)

Gaizka Barandiaran Balanzategi 1916ko martxoaren 3an jaio zen Oñatin eta 2006ko uztailaren 20an hil zen Loiolan. Bi data horien tartean bizitza luze eta oparoa garatu zuen. Euskalgintzaren XX. mendeko alerik azpimarragarrienetako dugu Gaizka eta hurrengo lerroetan zertzelada batzuk eskainiko ditut, bederen ekitaldi honetan testigantza txikia gera dadin, izan ere Barandiarian gainera bizitza, lanen deskribapena eta bibliografia, berarekin batera prestatu nuen biografian aurki daiteke, aurtan hamar urte direla argitaratutako liburuxkan, hain zuzen.

Gaizka Barandiaranek iragan uztailean utzi gintuen, berak ohi zuen estilo apal berdinsuarekin. Zaratarik gabe, isil-isilik, heriotzari Gaizkak hainbeste maite zuen greziar tragediaren epikotasuna kendu nahi izan balio bezala, hirugarren parka soberako jantziez birluztu gura izan bailuen. Baina ezin naiz isildu eta Gaizka bere gogoz kontrako erbesteratze moralean hil zela salatu behar dut, logika gutxirekin eta anaitasunaren, kristautasunaren eta esker oneko izatearen oinarritzko printzipioak ahaztuta, hartutako deliberamendu tristetak zokoratua. Agian, horixe bera izan da, Konpainiako arau eta gezurrezko mistikari itsusuan ez eusteagatik Gaizka Barandiarani erreserbatutako amaiera mingotsa. Batek daki!

Gaizka Barandiaran Oñatin jaio arren, Arrasaten eman zituen ia-ia haur urrats guztiak, bi urte zituela aldatu baitzen sendia sarrailgintzako herrira. Julian eta Dorotea ziren gurasoak eta bikoteak sei seme-alaba hazi zituen: Jose Mari, Julio, Bixente, Carmen, Salvador «Gaizka» eta Maria Luisa. *Mentu* baserrian ekin zioten arrasatear abenturari baina handik gutxira, 1922an, *Marko Etxeberri* etxea jaso zuten eta huraxe izan da gaur egunera arte sendiaren habia. Gaizkak ederto oroitzen zituen ume zeneko egun haiek, zentzu eta sentimendu osoz bizi izandakoak. Berak zioan:

Aita goizetik abiatzen zen basalde hartara eta eguerdiko bazkaria neronek eramaten nion. Bost bat urte izango nituen... Zoli zegoen aita basoko isiltasunean eta bazkaltzen zuen bitartean hango bazterrak behatzen nituen. Bitartean zizazeren bat hango muinoetan idoroten ote nuen nengilen...

Gaizkak bat egiten du naturarekin. Bertatik bertara ezagutzen du izadia eta horren sekretuak ez dira horrenbeste mutikoarentzat.

Noxien bein, ontzak Loroko txaran oyu eiteauen, gabaz lorik ezta eiten-ta... Zer eiten dok, ba, euzkixa Oñati aldetik jagi ta Muru mendi ostien sartuten dan bitartien?... Lais-ter, ba, izkutatuten bai-az lurpien udazkeneko euzkixak indarrrik etxaukakenien eta Udalatz gañetik ipar axe otzak josten jokenien (1)...

(1) «Lurreko piztien ekiketak» (Arrasate'ko-Mundrau'ko euzkelgiz) (*Euzko Gogo*a 1955eko Urtarrila-Otsaila).

Zalantzarik gabe, herrikideak ziren arren –hamar urteko aldearekin– Gaizka eta Iokin Zaitegiren arteko desberdintasunik sakonena bata eta bestearen bizitza moduan eraikitako heziketan zetzan, Gaizkak baserritar iturrietatik edaten zuen bitartean Zaitegi «señorito» bat zen, hitzaren adierazpenik borobilenean.

Mesedeetako mojekin urtebete bat eman ostean udal eskolara igaro zen Gaizka sei urterekin. Eta laster lehen jaunartzea egitea egokitu zitzaion, Arrasateko parrokiara, garaiko abaderik estimatuenak Jose Joakin Arin erretorea eta Jose Markiegi (2) izan zituelarik. Jaunartzea burututa, Markiegirekin ekin zion eliz mutil lanari eta haren eragina handia izan zen herriko neska- mutikoak euskal kulturaren ildotik zuzentzeko orduan. Adibidez, 1927ko irailean Arrasaten ospatutako Euskal Eguna edo Euskararen Eguna izan zen, Eusko Ikaskuntza, Euskaltzaindia eta Euskeltzaleak erakundeekin antolatua. Gaizka Barandiaranek esku hartu zuen, hamaika urterekin, eta Markiegik hautatutako irakurgaiak publikoaren aurrean esan zituen. Hirurogeita hamar urte beranduago Gaizkak oroitzen zuen:

Bukatu zen Azokako jaia eta bazen hantxe jende gazte pilotxo bat eta oso gartsua zidudien, haien txalokada halakoxea zen eta. Gazte haietako batzuek amen batean aupaka jaso ninduten.

Eta Jose Markiegi bera izan zen Gaizka jesuiten bidetik abiarazteko lehen saioa egin zuena, herriko apaizak eraman baitzuen mutikotxo Durangora. Eta Antonino Atutxa zeanuritararekin elkarriketatu ondoren komentuan onartu zuten Gaizka, 12 urterekin. Lau eman zituen Durangon eta Bigarren Errepublikaren sorrera bertatik bizi izan zuen. Nolabaiteko inflexio puntutzat jotzen zuen Gaizkak une hura, abertzaleekin lerrotu baitzen. Eta jarrera hori ez zuen bizitza osoan aldatuko. Euskaltzale izateari aberztaletasunetik eustea eta elikatzea erabaki zuen, eta baita deliberamendua praktikara eraman ere. Euskararekin ez ezik, dantzak ikasteari heldu zitzaion.

Batxilergoa amaituta Belgikako Tournaira aldatu zen eta nobiziagoko bi urteez gain Gizabidea, Hizkuntzak eta Zientziak ere ikasi zituen. Hizkuntza klasikoen ikasbidean esfortzu ugari eman zituen... baina, berak sarritan esan ohi zuen moduan, garai hartako ahalegin guztiak ongi inbertitutzat zeuzkan, euskararekin lan egiteko aukera ezin hobea ikusi baitzuen:

Gerkerazko ikasketak barruaz samintzen ninduen eta asuna bezain bizerregarria gertatzen zitzaidan. Beti nengoen pentsatzen euskaraz larre-hizkuntza izatetik kultura-hizkuntza izatera pasatu ahalko genuen

dio bere biografian.

Homeroren *Iliadaren* itzulpena testuinguru horretan kokatu behar da, maila horretako lanak bere bizkar hartu beharrean zegoela uste baitzuen Gaizkak. Hogei urte zituela ekin zion Homerorena euskaratzen. 1936-37ko ikasturtean *Iliadaren* zazpi kanta itzuli zituen. Garai hartakoa da Gaizkaren adiskidantza Aita Estefaniarekin. Bien artean itzuli zituzten frantsesera Lizardi eta Orixeren zenbait poema, josulagunek Parisen argitaratzen zuten «Etudes» aldizkarian atera zirenak. Izena egiten ari zen Gaizka euskaltzaleen artean eta horrek ere Aita Jose Agirre-Zeziagarenganako aukera ahalbidetu zion Tournain bertan.

(2) Aipatu bi abade horiek eta Leonardo Guridi fusilatua izan ziren 1936an.

Musikan ere aurrera egiteko parada eskaini zion Belgikako egonaldi hark. Hiri hartan Azkueren hamar euskal kantaren koadernoak aurkitu zituen eta handik aurrera egunero saiitzen zen melodia haietaz zein hitzen esanguraz jabetzen. Euskal dantzetan ere aurrera pausoak eman zituen, poliki-poliki apunteak hartuz ziholarik, urte batzuen buruan hain obra garrantzitsua izango zenari abiapuntua ipiniz.

Eta Tournain ezagutu zuen pertsonalki Iokin Zaitegi herrikidea ere, garai hartan –Venezuelatik bueltan– Marneffen teologiako ikasketak burutzen ari zena. Eta bi nor-tasun ausart haien uztarketatik emaitza aberatsa sortu zen, bien arteko lankidetzaz zintzoa elkarri agindu ziotelarik. Tournairaino heltzen zen Marneffeko euskal taldearen oihartzuna, eta gazteagoek zin egin zioten Zaitegik, Agirre-Zeziagak eta gainerakoek adierazten zuten izpirituarekin bat zetozela.

Baina espainiar gerrak haustura ekarri zuen, nola gainera!, gazte sutsu haientzat. Haietako askok, beldurrak eraginda, bertan behera utzi zuten euren asmoa eta Konpainiaren uneko tronpetaren martxara egokitu ziren, buru makur. Gaizkak, ordea, aurrera egitea erabaki zuen, zuhurtasunez, hori bai, izan ere itsumustuan jotzeak betiko galera adieraz zezakeen. Une itzel haietan ezagutarazi zion Aita Estefaniak Arrasateko Arin, Markiegi eta Guridi abadeak fusilatu zituztela. Albiste gogorra, bere lanaren birtartez Ad Maioren Dei Gloriam ez ezik baita Euskal Herriaren eta horren kulturaren aintzaz saiitzen ari zen gaztearentzat.

Hurrengo ikasturtea Marneffera joan zen Gaizka filosofiako ikasketak egiteko baina urtebete bat bakarrik egin zuen han, Konpainiak Espainiara bidali baitzuen, Oñara. 1938an soldadutzara joan behar izan zuen, Bartzelonara. Gerra amaituta oster aitzuli

zen Oñara. Filosofiako ikasketak amaituta Xabierrea bidali zuten, maisutza egiteko. Nafarroako egonaldi hura primeran etorri zitzaion Gaizkari, alemana ongi ikasteaz gain txistuaren sekretuetan barrena egin baitzuen. Folkloreari helduta ere, nafar dantzak jasotzen saiatu zen. Noski, euskalgintzako lehengo betebeharrak ez zituen ahaztu eta *Iliadaren* itzulpenekin jarraitu zuen.

Xabierretik Oñara bidali zuten Gaizka 1944an, Teologia egin zezan. Hala egin zuen eta bitartean Salas de Bureba herriko erretoreak eskatu zion bertako eta inguruko dantzen bilduma gauzatzea. Baita horrela egin ere.

Oñako San Salvador elizan apaiztu zen Gaizka, 1947ko uztailaren 27, 28 eta 30ean burutu ospakizunen barruan, Zenon Aranburu gotzainak eskuak jarri zizkiolarik. Hilabete bat geroago, abuztuaren 24an, meza berria eman zuen Arrasateko parrokian.

Ikasketa guztiak amaituta Tuteran izan zuen Gaizkak lehen lantokia. Ordurako Konpainiaren barne txostenen arabera Barandiaran «regionalista exagerado» bide zen. Eta Tuterako ikastetxean mutilen begirale ipini zuten, lan gris batean hain zuten, nolabaiteko zigor gisa. Gaizkarekin, ordea, ez zihoan bat etsipena ezta amore ematea ere eta Tuteratik sekulako lana irradiatu zuen Erriberako herrietara: Murtxante, Kaskante, Milagro, Kortés eta abar luze bateko folklorea jasotzen ahalegindu zen hamalau urtetan zehar.

Tuteran filosofia irakasten zuen eta lan horrek atek ireki zizkion itzulpengintzan segitzeko. Kant, Aristoteles, Sokrates, Seneka, Heidegger, Scheler eta beste filosofo askoren obra ikertu ahal izan zuen, geroko lanetarako gaia emango ziona. Eta iturri originaletatik irakurri ahal izateko hizkuntzak sakon ikasi behar izan zituen. Euskara, gaztelania, frantsesa, ingeles, aleman, hebreera, greziera, latina, errusiera eta katalanaz irakurtzeko eta hitz egiteko gai zen. Ez zen makala, ez alajaina, Marko Etxeberriko babesetik mundura atera zen gizon haren formazioa!

Homeroren *Iliasena* guztiz itzuli zuenean –gogoratu Tournain bukatu zituela aurreneko zazpi kantak– liburu gisa argitaratzea otu zitzaion baina ez zuen laguntzarik lortu. Hori horrela, bere kabuz egitea erabaki zuen. Rafael Moneo ikasle ohiari eskatu zion liburua bere irudi eta marrazkiz apaintzea eta 1956ko maiatzean kaleratu zen liburu hura:

Azkenik irten zan nire adimeneko lehen semea. *Iliasena*, merezi zuen, bada, Homerok eta euskarak

idatzi zidan behin. Eta liburuaren hitzaurrean honela irakur daiteke:

Gaur, erabat, euzkera'k apaingarri berria jantzi du ta zeñen ederki dagokion, gero! Euzkera, ba, gerkera bezañ zarra, gerkera bezañ agurgarria duzu. Ta euzkera ta biyek aldi antxiñakoak diranez askotan asmo bateko ta gogo berdiñeko ageri dira.

«*Iliasena*»-ren agerpenak euskal zirkuituetan denetariko kritikak ekarri zituen, kolore desberdinetakoak. Orixe-k, adibidez, eginiko itzulpena laudatzen zuen bitartean, Mitxelenak jipoi ederra eman zion. Honela zioen errenteriarrek:

Ollarrak goizegi jo digu, eguna argitu baiño leen. ..Iliada inork itzuli nahi badu aurkituko du laguntza Aita Barandiaran'ek egin duen lan izugarrian. Baiña oraindik itzultzeko daukagu (3).

(3) Michelena, L. *Egan* 1956 (3-4 zenbakiak) 102-105. orr.

Baina Gaizka ez zen kikildu Mitxelenaren iritzi eta isekarekin:

Nire aierua zera da, ausaz, aurrea hartu niola Mitxelenari ustekabeko lan horrekin

esan zidan bere biografian. Egia da, nolani ere, lehen Zaitegiren Platon, Sofokles, Euripides eta beste klasiko batzuen itzulpenekin gertatu bezala, euskal gizartea ez zegoela Homeroren irakurgaietarako. Barandiaranek, ordea, horretan ere Zaitegiren kas-ta gogorrekoa, azken hatsa eman arte –eta mende erdi bat igaro zen Iliasena kaleratu eta Gaizkaren heriotza gertatu arte– bere itzulpenekin eta greziar zein erromatar filosofoen obren ikerketarekin jarraitu zuen, «merkatuak» zer eskatzen zuen eta bere eskaintzari zer jaramon egiten zion ezagutzeak bost axola ziolarik.

«*Iliasena*»-k, berriz, kanporako atea ireki zizkion Gaizkari, Alemaniako gonbi-ta jaso baitzuen 1964an eta Mainzen egon zen denboralditxo batez. Israeli buruzko ikerketak egiteko aprobetxatu zuen. Horretaz lan egiten jarraitu nahi zuela eta Konpai-niari egin zion eskabidea Alemanian geratzeko baina ezetza jaso zuen. Temati bere jar-reran, Innsbruckera aldatzeko lizentzia eskatu zuen eta, haren buru gogortasunaz jabe-tuta nonbait, Ignazioren armadako buruzagiek amore eman zuten. Innsbrucken hiru urtez aritu zen Gaizka, besteak beste, hebreera eta akadierazko (4) gramatikak ikasten.

«*Iliasena*»-k irekitako ildotik Gaizka Barandiaranek bereganatutako ospea dela eta Euskaltzaindiak euskaltzain urgazle izendatu zuen 1961eko abuztuaren 25ean. Ponte-ko izenaz gain, Aitzarte, Aranargi eta Bertze izenordeak erabili zituen Gaizkak bere lan-etan. Horiak, gehien bat, ASJU, Arbor, RSBAP boletina, Cuadernos de Etnologia y Etnografía de Navarra, Dantzari, Dantzariak, Egan, Euskonews & Media, Euzko Go-go, Fontes Linguae Vasconum, Goiz Argi, Gipuzkoa, Journal of the International Folk Music Council, Principe de Viana, RIEV, Txistulari eta Zeruko Argia aldizkarietan ar-gitaratu zituen.

Euskal Herrirako bidea hartu zuen 1967an. Irakaskuntza zuen helburu berria, Do-nostiako jesuiten ikastetxean. Euskararekin segitzeko aukera handiagotu zitzaion bai-na, gehien bat, dantzaren munduko lanari heldu zion, gogoz. Euskal Dantzarien Bil-tzarra bihurtu zen bere bigarren aterpe-lekua, bertatik irradiatu baitzuen indarra, euskal dantzen gaineko teorizazioan. Benetan lan mardul eta bikaina burutu zuena.

Iztuetaren obra ikertu zuen maisuki eta haren jarraitzailek zintzoentzat zeukan bere burua Barandiaranek:

Gure tradizio koreografikoari eutsi behar diogu, desagertzeko zorian egon daitezkeen dantzak zainduz, Iztuetaren denboretatik asko galdu dira eta

zioen bere biografian. Folkloreari eskainitako esfortzuak nolabaiteko errekonozimenduak ekarri zizkion Gaizkari, euskal esparrukoak ez ezik europar mailakoak ere bere-ganatu zituen-eta. IFMC (International Folk Music Council) deritzan erakundeak, adi-bidez, formalki gonbidatu zuen Gaizka kide bezala sartzera. Eta baita berak onartu ere. Hortik etorri zitzaion Euskal Herriko folklorea Mac Millan argitaletxeak argitaratzen zuen munduko bilduman sartzeko enkargua: idazlana burutu zuen Gaizkak.

«Basque Music» izenburupean, azalpen orokor bat egin zuen Barandiaranek Mac Millan argitaletxearen *The new Grove Dictionary of music and musicians* izeneko li-

(4) Akadiera kontzeptuan, babiloniera, asiriera eta abar sartzen dira.

buruan: ezaugarri nagusiak, dantzak eta instrumentuak. Euskal Herriko herrialde desberdinetatik egindako ikerketak euskal musikari buruzko ideia orokorra ematen dio irakurleari. Bestalde, Estatu Batuetako Indianako Bloomingtongo Unibertsitatetik jaso zuen gonbita bertako «member» izateko, musika eta folkloreaken arloan. Orduan hasi zen *Ethnomusicology* deritzan aldizkariarekin lankidetzan. «English Folk Music Society»-k ere Gaizkaren lankidetzara eskuratu nahi izan zuen... baina kasu horretan alferrik gertatu zen Konpainia berriz ere oztopoak jartzen hasi baitzen, eta Donostiako Ikastetxeko irakasleari obedientziaren zina gogorarazi zioten... Eta donostiar gazteentzako grezierako irakasle on bat irabazten zen bitartean nazioarteko folkloreaki buruzko goi ikerlari eta aditu bat sakrifikatzen zuten jesuitek. Zenbat halako gure Konpainiaren historian!

Ordurako Gaizkak hiru liburu argitaratu zituen Añamendi bilduman: *Danzas de Euskalerra I, II eta III* tomoak, 1963 eta 1969. urteetan kaleratuta. 1980an, titulu berdinarekin tomo berri bat atera zuen. Hiru hizkuntzatan idatzia, bakoitzari zati berezia ematen dio. Liburua, aurrekoak bezala, bere osotasunean Markiegi Olazabal sendiari eskaini zion, hau da, umetan euskalgintzarako garra piztu zion abadearen senitartekoei. Liburu berri horren lehen atala, ordea, Arrasaten fusilatutako hiru apaizei eskaini zien. «Folklore Vasco: su meta» titulupean honela idatzi zuen:

Nuestra meta es simplemente que el Pueblo y Nacion Vasca mantengan en vigor su herencia popular. Euskalerra debe perfeccionar su identidad y su personalidad ante los demás pueblos, como éstos deben asimismo por imperativo de la naturaleza misma llegar al cénit de su personalidad propia...

«*Oinekin ere egiten da aberria*» esan zidan behin, dantzak ikasten, ulertzen, interpretatzen eta irakasten zergatik ziharduen galdetu nionean. Durangoko urteetatik bere baitan bizirik zirauen zaletasunean ehundu zuen Gaizkak bere teorizatorik funtsezkoena, egiazko autoritate bat bihurtuta folklore gaietan. Beraren ustez –ziostan argi eta garbi– aberriaren gaineko ezagupideak naturatik, historiatik, filosofiatik, ohituretatik eta gizarte arazoak aztertzeke diren pentsamolde desberdinetatik datoz. Baina baita –azpimarratzen zuen– dantzaren urratsetatik ere eta –*pede libero pulsanda tellus*– hau da, oinak gogoz lur gaina zapaltzen, behetik bihotzera eta adimenera igotzen da pertsonen hatsa. Honela idatzi zuen Gaizkak dantzen gaineko ikerketa lan baten amaieran:

Dantza! Dantza Herria!
Dantza Euskalerra.

Bizkaia, Gipuzkoa
Araba, Nafarroa,
Laburdi, Zuberoa,
Dantza! Herri osoa.

Anboto eta Haizkorri
Gorbea ta Txindoki
Aralar, Orimendi
Dantza! Orain da beti!

Azken urteotako bere ekoizpen berezia, lehen aipatu dudan erbesteratze moraletik gauzatua, Gaizkaren kultura ibilaldiaren islapen adierazgarria dugu. Klasikoan gaineko ikerkuntzatik hasita, grezierazko zein latinezko testuetan oinarritua, filosofiaren alorrean hain murrizta den euskarazko eremua aberastuz. Aristoteles izan zuen, batez

ere, Gaizkak ardatza: «*Aristotel'en Adierazkuntzaz*» Gaur eguneko filosofoei buruzko kritika zentratuan ere aritu zen, luze aritu gainera, *Filosofika* eta *Gauzaki Izaki Gizaki* (5) liburuki marduletan egiazta daitekeen moduan: Heidegger, Kiekegaard, Jaspers, Sartre eta beste filosofo handiekin. Zer esan, berriz, Israelgo mitologiak eta izaeraz eza-gutzen zuenari buruz? Maitemindua zegoen, zeharo, hebraieraz eta Israelgo kulturaz. Horra hor, adibide gisa,

Yahweren Irazkuntza ta heberkel Mitologia» «Ezker-eskumia: Israel'en Kultur Oifnarria edota «*Zuhaitz gurgarriak Israelen*» bere lan interesgarriak.

Horiezaz gain, Gaizkak bere iturburuetara itzuli nahi izan zuen bere azken hila-beteotako langintzan eta «*Saski Naski*» titulatu zuen bildumako hiru tomoak prestatu zituen. Dantzak, hizkuntza, artea eta musikari eskaini zizkion ordu ugari, xehetasun bikaina erabiliz. Eta, azkenik, niri helarazten zizkidan bere idazki enkuadernatuetatik nire gustuko gaiengatik gehien hurbiltzen zaizkidan beste bi aipatu behar ditut, derrigorrez: «*Tres mitos vascos*» (euskaraz eta gazteleraz) eta «*Folklore eta gizartea*»

Jarraian irakurriko ditudan esaerak Karmele Barandiarani zor dizkiogu, Gaizka-ren lobari, hain zuzen. Bere osabaren karta astrala egin ondoren idatzi zituen, artean Gaizka bizi zela. Zuzen-zuzenean noa mamira, aditzaren denborak aldatuz iragana adierazteko:

Dantza eta musikarako Gaizkaren zaletasuna intuizio, irudimen, ontasun eta sentsibilitatez zegoen apaindua eta komunikatzaile bezala lehen mailakoa gertatu zen.

Bere izaera apartak erlijio, mistizismo eta filosofiarekiko gaitasun bereziak eta horiek agertzeko behar inperatiboa eman zizkion. Herria ere bereziki eta sutsu maite izan zuen. Herriarekiko sentimenduak ozenki eta aho betez adierazteko premia sentitzen zuen.

Mentalki zabala, aurrerakoia zen Gaizka, teknologia berri eta zientzi ikerketen hartzaile ona; ideia edo esangura ziztu bizian harrapatzen duten horietako gauen. Bere burua beti erne edukitzen zuen. Pentsalari originala, berezia, librea, inolako loturarik gabeta eta horren kontrakoa, analista kritiko eta sakona. Komunikatzaile ona genuen, hizlari nekaezina, eta argudioduna izateaz gain kementsu eta indartsu adierazten zuen berea. Idazteko gaitasun berezia eskaini zion naturak.

Afektiboki askea zen eta askatasun hori babesteko mugak jartzen bazekien. Afektibitate osoa lanerako eta entusiasmoz sartzen zen horretan; zertxobait geratzen bazitzaion eskaintzeko naturari eta animaliei egiten zien (6). Beste maila batean humanista bezala liberraten zuen arimaren behar afektiboa.

Gure barneko gozamen adierazgarri bezala hartzen den Venus planetaren antzera, Gaizkak ere bide luze eta bakartia egin behar izan zuen. Helburu argia jarrita, mailaka-mailaka, kostata eta aurrean aurkitu zituen haizeen kontra, muga guztien aurka joan behar izan zuen bere barneko deiarri erantzuna emateko (7).

(5) Ikerketa lan honekin *Andima Ibiñagabetia* Saria irabazi zuen. Mensajero, 1989.

(6) Tournain, espainierazko literaturako klase batean «La mosca» gaia hartuta testu bat idatzi behar izan zuen. Irakasleak honako oharra jarri zuen idazkiaren amaieran: «Está bien. Es Vd. observador. Yo creo que vale para naturalista. Observaciones como éstas las tenía, preciosísimas, nuestro Granada. ¡Por algo se empieza! ¡A ver si alcanza con el tiempo al ilustre Fray Luis!».

(7) *Gaizka Barandiaran. Bere bizitza eta lanak* 1997. Josemari Velez de Mendizabal. 79-81 orr.

Nik uste dut bikain islatzen digutela aurreko hitz horiek Gaizka Barandiaranen nortasuna. Nik, Karmeleren eta bere sendiaren baimenarekin, sendiko beste nolakotasun pare bat gehituko nioke hain deskribapen zehatzari: apaltasuna eta eskuzabaltasuna. Gaizkari 2005eko maiatzaren 15ean Gipuzkoako Diputazioaren Jauregian omenaldi bero bat eskaini zioten Euskal Herriko Txistularien Elkarteak eta Euskal Dantzarien Biltzarrek. Bertan hitzaldiño bat egokitu zitzaidan ematea eta nire orduko hitzetan, batez ere, apaltasuna eta eskuzabaltasuna azpimarratu nituen, horiexek izan baitziren gure adiskidearen zehazkizunik nabariarenak. Seguru nago, sendiko ikurra dela.

Amaitu behar dut gaurko hitzalditxo hau. Ene ustez, Gaizkarekin estilo aurrerakoi, kulture, euskaldun, berritzaile eta sentikorra gozatu genuen, berak jorrotutako esparru guztietan. Hortxe daude bere testuak frogatzeko. Ez dut gaurko mintzaldi hau lanen zerrenda bat bihurtu nahi izan. Horretarako daude bibliografiak. Barandiaran maite izan nuen eta berak ere sentimendu berberarekin ordaindu zidan. Sarritan komentatu dudana bezala, sekulako ohorea izan da niretzat Iokin Zaitetik eta Gaizka Barandiaranek ni euren laguntzat hartzea. Bizitzak eskainitako oparirik ederrenetakoa izan da hori.

Horregatik gaurkoari azken puntua ipini aurretik, zilegi bekit Iokinek Gaizkari eskainitako «Omer'i» olerkiaren zati bat gogoratzea:

Barandiaran Xalbador S.J «Ilia'rena» euskeratu digun euskal idazle bikainari biotzez (8) hitzak nire egiten ditudalarik. Gaur, Gaizka, lehen apalarekin geratzen naiz. Edukiko dugu beta gainerakoetaz elkarrekin hausnartzeko:

Oleri ederraren guraso iatorra,
biotzondo andidun irakasle, agur!
Biotz begietan zaut, agure bizkorra
ereinotz-burestunez bekokia makur.

Egun handira arte Gaizka!

Josemari Velez de Mendizabal

(8) «Berriz ere goldaketan» 1962. 53. or.